

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

3 Pontificis clerum primas non ordinet ullum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

neum, quæ ad ejus curam minime noleatur pertinere, ad aliquid ordinandum, neque Presbyteros aut Diaconos constituere, ad alios 2. Episcopos pertinentes, nisi forte cum voluntate & testimonio 3. propria regionis Episcopi. Quod si a quibuspiam horum quid tale facere voluerit, irrita quidem erit hujusmodi ordinatio, & quæ male 4. usurpaverit, à synodo arguantur. Nam si ordinare non poterit, nullatenus ad alios pertinentes judicare præsumat.

1. ¶ Ad aliquid] In hoc etiam canone Dionysii versio prior est, hic autem habet, super ordinatione cujusquam, quod græce est, ἐπιθετοῦ πρὸς ἑτέρον, ut quempiam ordinet.

2. ¶ Ad alios Episcopos] Eodem fere modo Dionysius Græce legitur, ἄς τῶν ἐπίσκοπων ἑταίρων, id est, in locis alteri Episcopo subiectis.

3. ¶ Et testimonio] Græce tantum est, ἐπιμαρτυρίας, quod Dionysius vertit, cum consilio & voluntate.

4. ¶ Et quæ male] Sic est emendatum ex versu exemplaribus, & ex ceteris editionibus conciliorum, præter hanc postremam quatuor testimoniis. Dionysius habet, & ipse coëteatur à synodo, quod Græce est, ἀπο τῆς ἐκκλησίας τῶν ἐπιθετοῦ τῶν ἑταίρων, id est, & ipse puniatur à synodo.

5. ¶ Nam si] Ita hæc clausula in Græco canone, cujus tria exemplaria manuscripta collata sunt, minime habetur: sed Græca versio & Dionysiana habent. Similis sententia legitur super nullus prima.

C. VIII. ¶ Non accedant Episcopi ad ecclesias, quæ sunt extra eorum diocesim. Item ex synodo Constantinopolitana prima, c. 2.

Episcopi, qui extra diocesim sunt, ad ecclesias, quæ extra terminos eorum sunt, non accedant, neque confundant, & permisceant ecclesias. Secundum 1. regulas statutas; Alexandriæ quidem Episcopi ea, quæ sunt in Ægypto; tantummodo gubernent. Orientales autem Episcopi solius Orientis curam gerant, servatis tamen honoribus Primatus ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ synodi continentur. Sed & Asiæ diocesis Episcopica, quæ sunt in Asia, & quæ ad Asiam tantummodo diocesim pertinent, gubernent. Pontici autem Episcopi Ponticæ tantam diocesim habeant curam; Thraciæ vero ipsius tantummodo Thraciæ.

1. ¶ Secundum] Mutata est interpretatio, ut magis respondeat Græco canoni, ἀπὸ τῶν ἑταίρων, τῶν ἐπίσκοπων ἑταίρων, &c. quod Dionysius vertit, sed juxta canones, Alexandrinus Antistes, &c. In editione autem conciliorum in tribus tomis decant hæc verba, ea quæ sunt in Ægypto tantummodo gubernent. Orientales autem Episcopi.

C. IX. ¶ De eodem. Item ex eodem, c. 3.

Non inveniatur Episcopi ultra diocesim accedere: non debent super ordinandis aliquibus, vel quibuscunque disponendis ecclesiasticis causis, servata regula 1, quæ supra scripta est de una quaque diocesi. Manifestum namque est, quod per singulas quasque provincias provincialis synodus administrare & gubernare omnia debeat, secundum ea, quæ sunt in Nicæa definita.

1. ¶ Servata regula] Ita in omnibus editionibus hujus præfata versio: sed in Græco canone hic est initium periodi, & quæ sequitur ex ipso pendens, quemadmodum Dionysius vertit. Servata vero quæ scripta est de gubernationibus 6. regulâ manifestum est, quod illa, quæ sunt per unquamque provinciam, ipsius provincie synodus disenser, &c.

2. pars. His auctoritatibus prohibentur quilibet Episcopi clericos alterius ordinare. Sed quaritur, si contingat eos aliquibus sacerdotibus ordinare, an ordinari ab Episcopo suo in propriis ordinibus recipi possint.

a. Sup. nullus prima. b. ἐπιθετοῦ τῶν διοικήσεων.

C. X. ¶ Clerici ab Episcopo alterius parochie ordinati, à proprio in suis ordinibus recipi possunt.

De huiusmodi scribit Urbanus Papa Hugoni Lugdunensi Archiepiscopo.

Lugdunensis a parochiæ clericos, quos contra statuta canonum ab alterius parochiæ Episcopis ordinatos literarum tuarum significatione monstrasti, cum graduum suorum honore recipere religionis tue prudentia poterit, si eos aliis canonicè, & sine pravitate aliqua ordinatos confiterit: si tamen eorum probabilem vitam id indulgentiæ perspexeris promereri. Legimus quippe sanctum Epiphanium Episcopum ex diocesi sancti Ioannis Chrysothomi quosdam clericos ordinasse: quod sanctus vir omnino non fecisset, si ei detrimentum fore perenderet. Quos igitur recipendos moderatio tua arbitrata fuerit, injuncta, satisfactio gratia, propter ecclesiam, quam offenderunt, congrua poenitentia, miserationis intuitu in suo quemque honore recipies, salva in omnibus sanctorum canonum disciplina.

QUESTIO III.

Quod autem Archiepiscopus clericos sui suffraganeis, illo in consilio damnare valeat, vel absolvere; sic videtur posse probari. Sicut totius Episcopatus ecclesia in potestate sunt Episcopi, sic & ecclesia totius Archiepiscopatus ad diocesim pertinent Archiepiscopi. Vocantur enim Episcopi à metropolitano in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Si quippe vices eius impertit, ut potestatem suam sibi non adimat. Vide & sine eius consilio nihil ei agere licet, sicut in concilio Martini Papæ e legitur, c. 4.

¶ Nec Episcopi sine metropolitani consensu, nec ille sine eorum consensu aliquid agere debet.

I. Per singulas provincias oportet Episcopos cognoscere metropolitanum futurum, & ipsum Primatus curam suscipere: nihil autem agere reliquos Episcopos præter eum, secundum quod antiquitus à patribus nostris constitutum continetur in canone g. Propter quod metropolitani Episcopi nihil præsumptivè assumant, absque consilio ceterorum.

C. II. ¶ Sine metropolitani consensu extra suam diocesim nihil agat Episcopus.

Item ex concilio Antiocheno, c. 9.

II. Per singulas provincias Episcopos singulos scire oportet, Episcopum metropolitanum, qui præest, curam & sollicitudinem totius provincie suscepisse. Propter quod ad metropolitani civitatem ab his, qui causas habent, concurratur. Quapropter placuit eum, & honore præcellere, & nihil ultra sine ipso reliquos Episcopos agere, secundum antiquum Patrum nostrorum canonem, nisi hoc tantum, quod unicuique ecclesie per suam diocesim competit. Vnusquisque quoque enim Episcopum oportet habere suæ diocesis potestatem, ut regat & gubernet secundum competentem singulis reverentiam, & providentiam gerat omnis regionis, quæ sub ipsius est civitate: ita ut etiam ordinare ei Presbyteros & Diaconos probabili iudicio liceat, & de singulis ipsius regionis causis cum moderatione & pondere disceptare. Ultra autem nihil agere permittitur citra Metropolitanæ Provincie consensum: nec metropolitani sine ceterorum aliquid gerat consilio sacerdotum.

a. Ivo p. 6. c. 42. b. al. ecclesia. c. Socrates l. 6. Histor. c. 24. d. 13. Triper. l. 10. c. 11. Nice. l. 13. c. 13. d. al. eu. e. in capitulis Martini Bracarensis, c. 4. f. al. primatum metropolitani Episcopi. g. Apst. can. 34. h. al. sibi assumat. i. Apst. can. 34.

inconsulto, quasi jure Patriarchatus tui disponas: cum hoc nec antiquitas (cui Patres sanxerunt reverentiam) habeat, & auctoritas factorum canonum penitus interdicit: nisi forte pro causis, quæ apud se terminare non possunt, ad te quasi ad Patriarcham suum provocaverint, vel si Episcopus suus decesserit, res ecclesiæ suæ judicio tuo dispensare voluerint. Primates enim, vel Patriarchas nihil privilegii habere præ cæteris Episcopis, nisi quantum sacri canonis concedunt, & præca consuetudo illis antiquitus constitit, definimus: ita ut secundum Nicænas regulas sua privilegia servantur ecclesiis: præterquam si Apostolica sedes aliquam ecclesiam, vel ipsius rectorem, quolibet speciali privilegio de revereat honorare.

C. IX. ¶ De eodem.

Item Beda a super Apocalypsim [& Angelo calidæ Episcopi scribo.]

Episcopo scribit, de cujus manu peccata subditorum requirit, ne sine ejus consensu subditos judicare debeat.

¶ In glossa ordinata sic legitur, & angelo, id est, Episcopo scribit: de manu cujus peccata subditorum requirit, & sine cujus consensu subditos judicare non præsumit ipse Ioannes.

Sola enim Romana ecclesia, sua auctoritate valet judicare de omnibus: de ea vero nulli judicare permittitur.

C. X. ¶ Apostolica sedis iudicium à nemine est retractandum.

Unde Nicolaus Papa ad Michaëlem Imperatorem in epistola, cujus initium [Proposueramus.]

Pater h. profecto sedis Apostolicæ (cujus auctoritate major non est) iudicium à nemine fore retractandum: neque cuiquam de ejus licere iudicare: juxta quod Innocentius Papa Rufino, & cæteris Episcopis per Theselliam constituitis, scribens, ait. [Nemo unquam Apostolice culmine (de cujus iudicio non licet retractare) manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit judicari:] & beatus Papa Gelasius c. [Nec de ejus iudicio (id est, Romanæ ecclesiæ) canones unquam præceperunt iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potius ferenda decreta mandaverunt.]

Capit hoc apud cæteros etiam collectores, multis verbis omisso in summam quandam redactum est.

¶ Innocentius in epistola Nicolai, & apud reliquos collectores est, Bonifacius. Verum neq. in Bonifacii, neq. in Innocentii epistolis inveniuntur: quod hic assertur. In ea verò epistola Nicolæ refert etiam alia quadam ex epistola Bonifacii ad Episcopos per Theselliam.

C. XI. ¶ Ab aliis damnatos, vel excommunicatos Apostolica servat auctoritas.

Item Athanasius Patriarcha Papa Felici secundo d.

Fuit e semper vestre sanctæ Apostolicæ sedi licentia iniuste damnatos, vel excommunicatos potestativè sua auctoritate restituere, & sua eis omnia reddere, & illos, qui eos condemnaverunt, aut excommunicaverunt, Apostolice punire privilegio: sicut etiam nostris, & anterioribus cognovimus actum temporibus.

C. XII. ¶ De eodem. Item ibidem paulò inferius.

Aniquis f. regulis sancium g. est, ut quidquid (quantvis in remotis, aut in longinquo politis provinciis) super Episcoporum querelis, aut accusationibus ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum esset,

a Glossard. ad eum locum Apoc. 2. b Anst. l. 4. cap. 75. c Infr. ea. ipsi sunt. 5. nec de ejus. d In tome con. e Ivo par. 5. cap. 23. f Ivo ibid. g al. consimom.

quàm ad notitiam alme sedis vestre fuisset deductum, ut hujus auctoritate, juxta 1 quod fuisset faciendum, pronuntiatio infirmaretur, aut firmaretur.

¶ Juxta quod Ivo legit, juxta quod fuisset pronuntiatio, infirmaretur, aut firmaretur. In corpore conciliorum, juxta quæ fuisset pronuntiatio, &c.

C. XIII. ¶ Prima sedes nullius iudicio subjacet.

Item Innocentius Papa.

Nemo judicabit primam sedem, justitiam 1 temperate desiderantem. Neque enim ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex judicabitur.

¶ In omnibus vetustis Grævan exemplaribus citatur ex Innocentio. Sed ferè eadem habentur in concilio Romano, sub Sylvestro, c. 20. & ex ipso citantur in concilio collectore.

¶ Iustitiam temperate desiderantem] Sic etiam in Pannormia ex Sylvestro. Sed in vulgata concilii editione est, quoniam omnes sedes à prima sede justitiam desiderant temperari.

C. XIV. ¶ De eodem.

Item Symmachus Papa.

Aliorum b hominum causas Deus voluit homines terminare, sed sedis istius præfulis suo, sine quaestione, reservavit arbitrio. Voluit beati Petri Apostoli successores cælo tantum debere innocentiam, & subtilissimi diffusoris indagini inviolatam exhibere conscientiam. Nolite æstimare eas animas inquisitionis c non habere fovindinem, quas Deus præ cæteris suo reservavit examini. Non habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium, quando ipsorum factorum utitur eo teste, quo judice. Dicat forsitan, omnium animarum talis erit in illa disceptatione conditio: replicabo, uni dictum d, [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & quæcunque solveris super terram, erunt soluta & in cælis.] Et rursus sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem sedis ejus, factam toto orbe venerabilem: dum illi, quidquid fidelium est ubique, submititur: dum rotius corporis caput esse designatur. De hac mihi videtur dictum per Prophetam. e [Si hæc humiliatur: ad cujus confugietis auxilium? & ubi relinquetis gloriam vestram?]

C. XV. ¶ De eodem.

Item Anterus Papa Episcopis provincialium Basiacæ & Tolietanæ.

Facta f subditorum iudicantur à nobis: nostra verò iudicat Deus. & infra. ¶ Deteriores g sunt qui vitam, moresque bonorum corrumpunt, his, qui substantias aliorum, prædiazque diripiunt.

C. XVI. ¶ De eodem.

Item Gelasius Papa ad Faustum legatum.

Ipsi h sunt canones, qui appellationes totius ecclesiæ ad hujus sedis examen voluere deferri. Ab ipsa verò nusquam profrus appellari debere sanxerunt: ac per hoc illam de tota ecclesiâ iudicare, ipsam ad nullius commere iudicium: nec de ejus unquam præceperunt iudicio iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potius decreta sequenda mandantur.

C. XVII. ¶ De eodem.

Item omnibus Episcopis i.

Cuncta k per mundum novit ecclesiâ, quòd sacro-

a Sylvester in conc. Romano, c. 20. Poly. l. 1. tit. 16. Deus dicit p. 3. Anst. l. 1. c. 19. & l. 4. c. 39. Pann. l. 4. c. 5. b In hb. Emmodii. Poly. ibid. Anst. l. 1. c. 24. Ivo p. 5. c. 10. Pann. l. 4. c. 8. c al. de inquisitionibus. d Matth. 16. e Esa. 10. f Poly. ibid. Anst. l. 1. c. 33. g Suprà, l. 1. c. 10. ex merito 3. cum seq. Nicol. ad Michaëlem epist. 7. Anst. l. 2. c. 56. Ivo p. 5. c. 9. h Sup. ea. patet. in fin. i In epist. ad Episcopos per Dardaniam constitutos. k Poly. l. 1. tit. 8. Anst. l. 1. c. 47. & l. 5. c. 16. & 24. Pann. l. 4. c. 7.

sancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat iudican-
di: neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Si-
quidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum
est, ab illa autem nemo est appellare permissus. ¶ Sed
nec illa praterimus, quod Apostolica sedes sine ulla sy-
nodo præcedente, & solvendi, quos synodus iniquè da-
mnaverat, & damnandi, nulla existente synodo, quos o-
portuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro suo
principatu, quem beatus Petrus Apostolus Domini voce
& tenuit semper, & tenebit.

¶ Omnia, quæ in hoc capite leguntur, habentur in epistola Go-
lasi ad Episcopos per Dardaniam: sed non eodem ordine compo-
sita. Caput autem sequens, in quo multa huius ipsius capituli verba
continentur, in eadem epistola eodem proprio modo habentur. Ubi
fieri potest, ut ex alia epistola caput hoc sumptum sit, quia non exierit
Gratianus hæc alia tanquam diversa capitula referat, quod a-
liud antiquiores etiam collectoris distincta repperit. In epistola
etiam Nicolai ad Episcopos Gallie, quæ nuper est impressa in ap-
pendice bibliotheca, hæc citatur ex Gelasio.

C. XVIII. ¶ De eodem.

Idem Episcopos per Dardaniam constituitur.
Cuncta per mundum novit ecclesia, quoniam quo-
rumlibet sententiis ligata pontificum, sedes beati Pe-
tri & Apostolica auctoritate omnia, quæ eis ablata
sunt, integerrime reddi præcipimus, si non vultis & vos,
& principes vestri a collegio nostro, & membris ecclesie
separari.

C. XIX. ¶ De eodem.

Item Sixtus Papa secundum Hispanorum Epi-
scopos, epist. 2. c. 4.
¶ Fratres, quos timore terreno iniuste damnavistis,
scitote à nobis iuste esse restitutos: quibus ex sancti
Petri & Apostolica auctoritate omnia, quæ eis ablata
sunt, integerrime reddi præcipimus, si non vultis & vos,
& principes vestri a collegio nostro, & membris ecclesie
separari.

C. XX. ¶ Cuiuslibet ecclesie clericos Papa
volet ordinare.

Item Stephanus Episcopus Guallberto
Patriarcha.
Nunc vero iterato tibi scribimus, nolentes alicui-
us ecclesie privilegium infringere, licet Apostolica
prærogativa possimus de qualibet ecclesie clericum
ordinare: desine jam cuiuspiam zelo Cumenensis eccle-
siam ausum protelare: quia si protelaveris, & eum
consecrare jam toties monitus non maturaveris, procul-
dubio ad nos veniens, consecratus abibit.

¶ Cumenensis] Sic etiam Anselmus, sed apud Avinionem ple-
nius. Desine jam cuiuspiam zelo ejectionem à clero, & expe-
ditum à populo Lintuardum Cumenensis ecclesie ausum
protelare.

C. XXI. ¶ De eodem.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epistola,
cuius initium, Proposueramus.
¶ Per e principalem beatorum Apostolorum Petri &
Pauli, de qua supra partim exposuimus, potestatem,
jus habemus, non solum monachos, verum etiam quos-
libet clericos de quacunque diocesi, cum necesse fuerit,
ad nos convocare, atque ecclesiasticis exigentibus oppor-
tunitatibus invitare.

Sed aliud est, quod ex temeritate assentitur præsumptioni:
aliud quod ex necessitate geritur charitativè. Cum suffraganeus
Archiepiscoporum, subditis suis ad malum favere ceperit, atque
eorum correctiones, negligenter extiterint, tunc licet me-
ropolitani præter illorum voluntatem, & legando damnare, &
reconciliandos absolvere. Cum vero Episcopi zelo divina cha-
ritatis accensi, bono verbo & exemplo adsint, & meliorum vi-
tia aspera, in oratione redarguant, absque talium consilio non li-

a Anst. 2. c. 27. Poly. l. 1. tit. 1. Burch. l. 1. c. 192. Ivo par. 1. c. 247.
b Anst. 6. c. 31. Ivo p. 1. c. 21. c. sup. 1. qui Anst. lib. 1. c. 82. &
Ivo. 14.

cet metropolitanus in eorum parochia aliquid agere, vel desine-
re. Unde in fine capituli Martini Papæ non simpliciter dicitur
[nihil agat] sed cum determinatione [nisi præsumptio a quo
mat absq. eorum consilio] ut ritum præsumptionis eadem
improbationem non officium charitativè. Sic & Apostolus, quæ
in rubricis vidit negligenter circa correctionem fornicatorum sua
ritate illum damnavit. Ioannes vero, quia Episcopum Episto-
rum vidit paratum ad corrigenda vitia subditorum, sine episcopi
clausura b illos corrigere noluit: sed illum tantum de eorum con-
ditione admonuit.

CAUSA X.

Videtur laicus basilicam à se factam à diocesi
lege segregare querit: Episcopus ecclesiam cum
omni dote sua ad suam dispositionem pertinere con-
stat: tunc ne unquam Episcopus, & per parochia-
les litibus commutatus inde licet de sacris ecclesie
tanquam sibi debita usurpare contendit.
1. Modò primam queritur, an basilica cum omni dote sua ad Ep-
iscopos ordinari volet pertineat.
2. Secundo, an res ecclesie cum Episcopi usurpare liceat.
3. Tertio, quid nimirum cathedralis à suis sacerdotibus exquirat
licet.

QUESTIO I.

D E prima questione sic definitur in concilio
Vaticano, cap. 3.
C. I. ¶ Basilica, quæ consecratur, à diocesi
lege non segregatur.

S I ex laicis quisquam à se factam basilicam consecratam
desiderat, nequaquam eam sub monasterio speculato
congregatio non colligitur, à diocesi lege aucta
segregare.
1. ¶ Colligitur] In concilio impresso, ac in manuscriptis
vel regula ab Episcopo non constituitur.
C. II. ¶ Ecclesia cum dotibus suis in Episcopi
potestate consistat.
Item ex concilio Toletano 3. c. 19.

S I quisquam contra omnem auctoritatem ecclesie
quas adificaverint, postulant consecrare, ut diocesi
quam eidem ecclesie contulerint, censent ad Episcopi
ordinationem non pertinere. Quod factum taliter
præterito corrigatur, ut & in futuro, ne fiat, prohibetur:
sed omnia secundum constitutionem antiquam, ad Ep-
iscopos ordinationem, & potestatem pertineant.

¶ Taliter] Sic est in antiquioribus edictibus, & in
Vaticani conciliorum edictibus: sed in Colonensi, quæ in
rum editione, & in codice Lucensi Regio, & in concilio Moguntino
& Moguntino, & in Pannormia hoc modo, quod factum, &
præteritum displicet, & in futuro prohibetur.

C. III. ¶ Ecclesia, & omnia iura eorum ad ordi-
nationem Episcopi pertinent.

Item ex concilio secundo Cabilonensi.
Decretum est, ut omnes ecclesie cum dotibus
suis, & decimis, & omnibus suis, in Episcopi po-
testate consistant, atque ad ordinationem suam semper
pertineant.

¶ Taliter] In vulgari sequitur, iuris, quæ res aliis
omnibus collata manuscriptis. Apud Leonem, & Burchardum
est, omnibus suis rebus.

C. IV. ¶ Unaque parochia Episcopi potestate
regatur.

a supra ead. per singulas. i. sup. cum firmis. b. probatur. b. in
pra. Episcopi. c. Et in Varnacensis cap. 8. & 11. & in Moguntino
sub Arnulpho, cap. 4. d. vel canonum. In Trivul. c. 6. Burchardus
l. 2. c. 20. Ivo pag. cap. 23. Pannorm. lib. 1. c. 12. c. Burch. l. 2. c. 14.
Ivo p. 3. c. 21.

